

COLUMN

EDITH DE LEEUW

REPRESENTATIVITEIT OF RELEVANTIE?

Is representativiteit eigenlijk wel nodig of moeten we ons richten op relevantie? Dit was een van de discussiepunten op de eerste drukbezochte MOAabout van dit seizoen - op 23 september jl. Volgens het MOA digitaal woordenboek (zie moaweb.nl) is representativiteit de mate waarin de geselecteerde afvaardiging overeenkomt met populatie. En in goed steekproefonderzoek wordt de ondervraagde groep daarom altijd vergeleken met de doelpopulatie op voor het onderzoek belangrijke kenmerken. Zo nodig wordt dan gewogen, bijvoorbeeld via de MOA gouden standaard, waarna een algemene uitspraak gedaan wordt over de populatie. Klassiek steekproefonderzoek vereist veel methodologische en statistische kennis, kost tijd en is relatief duur. Maar dan heb je ook wat: mooie schatters en bijbehorende betrouwbaarheidsintervallen voor belangrijke variabelen. Alleen, dat is niet altijd nodig.

Zo zijn veel psychologische theorieën gebaseerd op gegevens verzameld bij eerstejaars psychologiestudenten en ratten. Momenteel worden bij neuropsychologie vrijwilligers onder een MRI-scan bestudeerd terwijl ze problemen oplossen en andere cognitieve taken uitvoeren. Representatief is dat niet, maar voor theorieontwikkeling hoeft dat ook niet. Soms is het contrasteren van extreme groepen of het intensief bestuderen van een zeer specifieke groep juist heel inzichtvol en geeft dit antwoord op een belangrijke onderzoeksvraag.

lets anders is het wanneer men de bevindingen wil generaliseren naar de hele bevolking. Dan is generaliseerbaarheid en representativiteit wel belangrijk. Een mooi voorbeeld is de vaak geciteerde wetmatigheid uit de cognitieve psychologie: 7 plus of minus 2. Dit geeft het aantal onge-relateerde eenheden aan dat gemiddeld in het korte termijngeheugen kan worden opgeslagen. Bijvoorbeeld het aantal getallen van een nieuwe code, namen van onbekenden, ongerelateerde antwoordmogelijkheden, plaatjes etc. Inmiddels is dit bijgesteld tot 5 plus of min 1. Niet dat de mensheid in de loop der tijd zoveel dommer is geworden, maar 7 plus of min 2 was vastgesteld via geheugenexperimenten op jonge en frisse eerstejaarsstudenten, en dat is heel wat anders dan de algemene bevolking.

Of representativiteit nodig is of niet hangt af van de onderzoeksvraag. Soms is het belangrijk, soms niet. Maar elk goed onderzoek geeft wel antwoord op de onderzoeksvraag, de resultaten zijn belangrijk voor het onderwerp waar het over gaat, en zijn praktisch en toepasbaar. Of, in andere woorden: Relevant (1) moet een onderzoek altijd zijn!

(1) Veel voorkomende definities van relevant: belangrijk, essentieel, praktisch, toepasbaar. Een statistisch product is relevant als het voldoet aan de behoefte van de gebruiker (Uit: Kwaliteitsdimensies van Eurostat).